

Čuvajev Tonček

(Dalje.)

Fantiči so se mimogrede radi ustavili na tem kraju, ker jih je vedno iznova priklepalo prerivanje reke. Kadar je narasla, se je zdel tu pravcati pekel. V tesneh je bučalo, ječalo in kričalo, da jih je mrazilo po koži. Če pa je voda upadla, so se med razvaljenimi skalami kazale vedno nove podobe.

Tonče se je zavihtel na zid in pokazal navzdol med skale.

»Ta kolesa, fantje, moramo izvleči. Zdaj bi dobili dosti denarja za železo.«

Strmeli so tjakaj dol. Eno kolo je naspol štrlelo iz vode. Lepo okroglo, debelo, negibno kolo. Vedeli so natanko, kje leži ostalih sedem, katerih vsako je tehtalo najmanj sto kilogramov. Poleti, ko so se kopali v teh tolmunih z nizko vodo, so vse otipali. E, da, za veliko premoženje železa je tu doli!

Mirko je napel debelušna lica in nagubal čelo. Preden je izrekel svojo misel, si je potisnil čepico na drugo uho. »Ampak, kako ga bomo izvlekli?« —

Tovorni vlak je drvel za hrbti, na njegovi drugi strani tik pod hribom pa je prižvižgal tudi osebni vlak in pometal listje s proge v zrak. Fantiči temu srečanju niso posvetili najmanjše pozornosti. Te vsakdanje pesmi so bili pač vajeni. Toda tole železo jih je pa vbadalo dan za dnem.

»Eno samo kolo bi že potegnili mi trije, štirje, ampak kaj bi, ko se pa drži osí...«

»Prežagajmo os!«

Tudi to so že razmislili, da bi jo prežagali, toda... Zamišljeno so gledali tjakaj in ugibali, kako bi dokončno rešili to nalogo. Celó dve težavi sta obstajali, druga večja od druge. Kolesa sama so bila težka, da nikoli tega, na drugi strani pa je železniška uprava smatrala to staro železje za svojo last. A navkljub temu! Ta reč pa ne bo mogla ostati vse večne čase v vodi.

Prijetno je sedeti takole visoko nad reko, zvoniti z nogami in imeti blizu sebe tako bogastvo. Kako mehko oblivajo valovi onale kolesa in hitijo v kadunjo, kjer zginejo pod debelo plastjo srebrnih mehurčastih pen...

Nenadoma jih je prešinilo. Spogledali so se in se ozrli v nebo. Visoko nad njimi je brnelo letalo. Vsako jutro je, kakor ura natanko, priletelo vzdolž struge in, če ne bodo zdajle takoj stekli, bodo zamudili šolo!

Železna pot se je vlekla polno uro hoda. Polica, po kateri je bila speljana dvotirna železnica, se je vijugala ves čas tik pod strmim hribom in vstric reke. Ozke tesni so se zdele mračne, zapuščene, divje. Človek se je izgubil v njih in prvič se še ozreti nisi upal, da ne bi videl za seboj kakega človeka, ki bogve, če je sploh človek in ne prikazen. Sčasoma pa se navadiš in tesni niso več tako dolgočasne in strašne. Vse polno življenja je skritega med temi bregovi, pod skalami v jarku kraj tirov in celo na tirih samih, ki so, kakor zdaj, svetle, zdaj temne ali izpreminjaste kače brez konca. Tam zdolaj pa

teče glasna in živa reka, ki po njej pričofotajo vesla splavarjev; voda se vznemiri že davno prej in rahli valčki letijo k obrežju in poskakujejo ob njem, kakor da so radovedni, kaj je zgoraj, ali pa, kakor da hočejo splezati ven, pa se jim to ne posreči. Tiho in lahno kakor na filmskem platnu zdrsiijo splavi preko gladine. Zastavni fantje in možje stoje na njih, tok odnaša splav in — že je zginila slika. Reka za njimi se je tudi že pomirila in spet si upa temni klen na površje... O, vedno je dovolj življenja v teh tesneh.

Na zadnjem ovinku so fantiči zagledali pred seboj belo postajno poslopje, pred katerim je ležalo kot gora visoko posekano orehovo drevo. V hladnem in čistem zraku je odmevalo cviljenje in škripanje koles, premikali so vlak in ga sestavljali. Brlizgi piščalk in močno puhanje tovrnega stroja, iz katerega povsod sika sopara, sonce obliva bregove, eh, kako prijetno je tu na postaji! Srečavali so ljudi, ki so hiteli k vlaku. Čeprav so poznali to sliko, vendar se je zdela sleherno jutro in opoldne, ko so se vračali, nova, zelo zanimiva. Pasli so oči, se ustavljali in molče opazovali. Kar jih je spet spodbodlo in drug za drugim so začeli teči. Tonče je opletal z dolgimi suhimi nogami, ki so se v ozkih in dolгих hlačah videle še bolj dolge in preklaste. Iz daljave bi človek mislil, da brca nekaj nevidnega pred seboj. Pavlek se je zibal kot nerodna goska, pokrov na kanglici, ki jo je nesel v roki, je pri vsakem koraku odskakoval hop! - hop! - hop! - hop! Mirkovi veliki čevlji pa so udarjali za njim comp! comp! — težko in neokretno.

Prav zadnjo minuto so žarečih lic in zasopli, s torbicami že v rokah, pritekli v učilnico med sošolce in v klop. To se je ponavljalo dan za dnem.

Ko je danes Mihevčev Slavec zagledal Tončeta, mu je spretno in hitro podstavil nogo. Še med padanjem je Tonče spustil torbico in se trdno oklenil Slavca pod pasom. Zgrmela sta po tleh in se začela valiti in suvati.

»Ti boš mene, ti, reva železničarska?« je vpil Slavec.

»Na!« je hitro zamahnil Tonče po Slavčevem nosu, ki ga je zdajci ugledal tik pred seboj.

Slavec se je zgrabil za nos. Med prsti se je pcedila kri.

Vtem ko je vstopil učitelj, je Tonče pobiral torbico. Niti ogledal se ni, zakaj je vse utihnilo. Mirno je sedel v zadnjo klop k oknu. Na sebi je čutil učiteljev strogi pogled in pripravil se je na sodbo. Kajpak, kaznovan bo najbrž spet on, Tonče. Vsi ga imajo za pretepača in da bo iz njega to, kar se pravi nič.

»Tonče me je!« je s cmeravim glasom zatožil Slavec. Brisal si je krvaveči nos kar z roko, da je bila slika še pretresljivejša.

»Aha, Tonče! Zakaj?«

Učitelj je z vprašujočim pogledom v Tončeta stopal do mize in odložil knjige. Popravljal si je debele naočnike in zdaj je pogledal naravnost v grešnika.

»Za nič,« se je zlagal Slavec. V razredu si nihče ni upal zganiti. Trdo in leseno so stali v klopih in gledali na pol v tablo na pol v učitelja, ki si je počasi prekrizal roke visoko na prsih. Slavec je medtem našel robec in si ga tiščal pod nos.

»Spotaknil me je.« Tonče je te besede izrekel v okno.

Učenci so hitro pogledali v prekrizane roke, kakor da bi jim hoteli pritrditi, da je tako. Toda roke so ostale bele, negibne.

»Ni res! Pridirjal je v razred!« Slavčev glas je bil to pot zmagoslaven, vedel je, da bo učitelj kaznoval Tončeta, če ne za drugo, pa za dirjanje, ki je bilo strogo prepovedano.

Učenci so gledali samo v tablo in tabla se je zdela še bolj črna, težka, kot da je tam napisana sama smrtna obsodba.

»Torej si spet dirjal po hodniku! Na! — ker ne spoštuješ predpisov!«

Tiho je bilo v razredu. Ostro so motrile učiteljjeve oči skozi debele naočnike. Videle so v zadnji klopi Tončeta — sklonjen je bil nad zvezek. Uporno čelo se je nagibalo skoraj v liste. Slavec je v drugi klopi hlastno pisal nalogo. Videle so učence, ki si niso upali pogledati od dela. Tiha, mučna tišina je ležala med klopmi, gnetla se je v zraku od stropa do tal. Skozi zaprta okna je lila svetloba. Prav blizu se je z drevesa oglašala nemirna sinica. Učitelj je moral rešiti še eno vprašanje: pravico. Zavedal se je, da je treba nadaljevati s sodbo in ravnati zelo previdno.

Pred koncem pouka je stopil k tabli. Naslonil se je na njeno veliko, črno ploskev. Zdaj se naočniki niso bleščali, tam za stekli so zdaj vsi videli globoke, temne votline, v katerih se je vžigal ogenj.

»Tonče, vstani! Slavec, tudi ti vstani!«

Nastala je taka tišina, da se je iz sosednjega razreda slišal učenec, ki je bral s povzdignjenim glasom.

Tiho in nekam mehko je zdajci vprašal Tončeta, če se čuti krivega ali ne.

Tonče je stal ob klopi dolg, suh, zraven njega je bleščalo okno, za oknom drevo, nad drevesom nebo. Lepo nebo, prostost brez predpisov. Gledal je ven in molčal. Trmasto molčal. Kaj pa naj odgovori? Želel si je samo, da bi že pozvonilo in bi smel uteči skozi tesni v svojo samoto. Slišal je, kako je učitelj isto vprašanje zastavil Slavcu. Ni bil radoveden, kaj bo odgovoril ta, toda vseeno je pogledal in videl Slavca, ki je hitro odkimal, da ni kriv.

»Tonče, odgovori!« V temnih votlinah se je iskrilo. Kakor iz daljave je še slišal, da mu učitelj očita trmo.

»Sedi še ti, Slavec!« je ukazal z nenavadno ostrim glasom, da so se učenci kar spogledali. Ali se ni slišalo kot sodba nad Slavcem? Isto je nemara občutil tudi Slavec, zato je sedel in povetil oči. —

»Zunaj pred šolo pa je počakal Tončeta in mu zažugal.

»Le potrpi, železničar! Misliš, da ne vem, kje imaš tisto železo? Vzamem si ga, da veš!«

Tončeta je zbadlo. Pa menda vendar ni izvohal koles v strugi! Spotaknil ga je, zaradi njega je bil tepen, na, zdaj pa še to.

»Kakšno železo?« je zavpil.

»Boš že zvedel, železničar strgani!« —

Takrat je od nekod prifrčal kamen in švistnil mimo Slavčevih ušes. Na klancu je stala gruča učencev z rokami v žepih. Eden je zaklical:

»Tonče, nič ne maraj. Z nami pojdi in pusti Slavca.«

Tonče je stisnil zobe. Taki so njegovi tovariši! Prej bi se bili potegnili zanj, prej, ne pa zdaj, ko ni vse skupaj nič. Strahopetci! Odkimal je vabilu in šel počasi daleč za njimi.

»Boš že še zvedel!« je z drugega brega zavpil Slavec in mu požugal.

(Dalje.)